

Duizenden spookstudenten aan universiteiten

Achtergrond - 22 februari 2023 - Auteur: Sam de Graaff

Veel Duitse studenten kennen er wel een paar: spookstudenten. Deze *Scheinstudierenden* schrijven zich in bij een hogeschool of universiteit, maar gaan niet naar college. Hoeveel het er zijn, wordt nergens bijgehouden, maar waarschijnlijk gaat het om tienduizenden studenten in Duitsland.

De 22-jarige Sabine studeert filosofie, maar zit nooit in de collegezaal. Ze leest geen studieboeken en heeft geen contact met docenten of medestudenten. Sabine is een van de Duitse *Scheinstudierenden* - spook-, of schijnstudenten. Haar studie volgt ze vanwege de voordelen die de studentenstatus haar biedt. 250 euro kinderbijslag per maand, bovenal. En ze kan meeliften op de zorgverzekering van haar ouders.

Om de studentenstatus te krijgen, betaalt ze een 'Semesterbeitrag' van 155 euro per halfjaar (dat bedrag varieert per universiteit). Een schijntje vergeleken bij het Nederlandse collegegeld van 2200 euro per jaar.

"Het is niet dat ik een klaploper ben", zegt Sabine. "Eigenlijk werkte ik als timmervrouw, maar toen brak ik mijn stuitje en kreeg ik rugproblemen. Ik had geen verzekering. Dit is voor mij de beste manier om in leven te blijven." Sabine is overigens niet haar echte naam: ze is doodsbenauwd dat de universiteit achter haar spookstudentschap komt.

Want wat Sabine doet, [kun je theoretisch aanmerken als een vorm van bedrog](#). En toch is ze bij lange na niet de enige spookstudent. Met hoeveel ze precies zijn, is onduidelijk. Hoogleraar Peter-André Alt, voorzitter van het Duitse rectorenverbond, een belangrijke vertegenwoordiger van universiteiten en hogescholen, zegt in gesprek met Duitslandweb dat er 'geen duidelijke data over bestaat'. Matthias Jaroch, woordvoerder van de Duitse vereniging van wetenschappelijk medewerkers, denkt dat grote universiteiten met rond de tienduizend studenten ongeveer duizend spookstudenten hebben.

Klopt Jarosch' cijfer, dan zou het in heel Duitsland gaan om tienduizenden

spookstudenten – een aantal dat strookt met andere schattingen. De voordelen van het spookstudentschap maken het aantrekkelijk. Naast kinderbijslag en aansluiting bij de familieverzekering, zoals Sabine, krijgen studenten beschikking over een *Semesterticket*. Daarmee kunnen ze onbeperkt gebruikmaken van het openbaar vervoer, vaak in de hele deelstaat. Verder kunnen ze in aanmerking komen voor studentenwoningen en mogen ze stage lopen.

Die voordelen zijn echter bedoeld voor studenten. “Moreel gezien valt er best het een en ander op aan te merken”, zegt woordvoerder Jarosch over de spookstudenten. Soms nemen ze een plek in van iemand die wél wil studeren. En er zijn de kosten: transportbedrijven en zorgverzekeraars lopen inkomsten mis, de extra kinderbijslag neemt een hap uit de overheidsbudgetten en universiteiten ontvangen semester na semester minder studenten in hun collegezalen dan ze hadden verwacht.

Spookstudenten in Nederland

Ook Nederland kent spookstudenten, al is de situatie anders dan in Duitsland. De studenten-ov is officieel een lening. Haalt een Nederlandse student geen diploma, dan moet alsnog worden betaald. Bovendien is het collegegeld een stuk hoger – en daarmee ook de drempel om te kunnen profiteren van het studentschap.

“We horen wel dat studenten langer ingeschreven blijven staan bij hun opleiding om gebruik te maken van studentenhuysvesting”, zegt Joram van Velzen, voorzitter bij de Landelijke Studentenvakbond. Vaak geldt er een ‘campusclausule’: wie stopt met studeren, moet de woning verlaten.

“Daarnaast zijn er studenten die doen alsof ze studeren, om de schijn naar familie of vrienden op te houden”, zegt Van Velzen. “Het heeft te maken met de druk om te studeren. Dat is een heel ander, zorgwekkend fenomeen.” (zie ook [2Doc](#))

Daar staat tegenover dat de leeftijdsgrens voor de zorgverzekering en de kinderbijslag de financiële schade beperkt. En wie meer dan 20 uur werkt, wordt ‘normaal’ verzekerd – student of niet.

Universiteiten lijken zich ondertussen geen grote zorgen te maken. Sterker nog, de spookstudenten leveren ze mogelijk wat op: de overheid draagt bij per student. Hoe meer studenten, hoe meer geld. Tegelijkertijd is die bijdrage ook weer afhankelijk van het aantal studenten dat daadwerkelijk haar of zijn studie afrondt. Veel spookstudenten doen dat niet.

Woordvoerder Jarosch benadrukt dat het lastiger is geworden om spookstudent te blijven: Duitse universiteiten hanteren steeds vaker tussentijdse meetmomenten, zoals tentamens. “Het curriculum wordt strikter, mede door Europese regelgeving.” Hoogleraar Alt benadrukt het belang van die meetmomenten. “Ze maken het moeilijker om ingeschreven te blijven staan dan twintig jaar geleden.” De meetmomenten zijn, zegt hij, ook goed voor de student: presteert iemand niet, dan kan hulp worden geboden.

Dat laatste typeert een dilemma in de Duitse aanpak van spookstudenten. Ja, ze kosten de maatschappij geld, maar de academische vrijheid wordt gezien als een groot goed. Anders dan in Nederland is een aanwezigheidsplicht bijvoorbeeld ongebruikelijk. “Er kunnen allerlei redenen zijn waarom een student niet bij een college kan zijn”, zegt Jarosch. “Misschien moet zij of hij voor iemand zorgen. Of naar werk.”

In het geval van Sabine is dat dus haar gezondheid. Of ze geen spijt voelt? “Ik voel me rot, eerlijk gezegd. Ik ben continu bang dat de universiteit erachter komt, al geloof ik niet dat ze actief op zoek zijn naar *Scheinstudierenden*. Gelukkig gaat mijn herstel redelijk goed. Ik kijk ernaar uit om gewoon weer mijn leven te kunnen leiden, zoals iedereen.”

Dit is een artikel gedownload via [duitslandinstituut.nl](https://www.duitslandinstituut.nl).

Artikel:

<https://www.duitslandinstituut.nl/artikel/54193/duizenden-spookstudenten-aan-universiteiten>